

9.5./Dan pobjede nad fašizmom/Dan
Evrope/Dan Zlatnih ljiljana

Dana 9.5.1945. godine potpisana je konačna ratifikacija Njemačke bezuvjetne kapitulacije u Drugom svjetskom ratu, u kojem je živote izgubilo više od 50 milijuna ljudi. To je učinjeno prvenstveno na zahtjev Sovjeta, koji su bili nezadovoljni njemačkom predajom dva dana ranije u francuskom gradu Reimsu. Podsjetimo, tu predaju u Reimsu potpisao je u ime Nijemaca general-pukovnik Alfred Jodl. Sovjeti su bili nezadovoljni jer je predaja u Reimsu bila u organizaciji zapadnih saveznika, a sovjetski general Susloparov, koji se potpisao u Reimsu, navodno nije dobio ovlaštenje iz Moskve da to učini. Da se zadovolji Sovjete, moralo se organizirati još jedno potpisivanje, ovaj put na terenu pod njihovom okupacijom.

Druga ceremonija predaje organizovana je u sačuvanom dvorcu u predgrađu Berlina- četvrti Karlshorst, i to u zgradi koju je maršal Žukov izabrao za svoje zapovjedno središte, kasno 8. maja, kada je već bio 9. maj u Moskvi zbog razlike u vremenskim zonama. Maršal Wilhelm Keitel, Hitlerov šef Vrhovnog zapovjedništva Oružanih snaga (njem. *Oberkommando der Wehrmacht* – OKW). potpisao je završni tekst njemačke безусловne predaje, koji je potpisao i maršal Georgij Žukov, u ime Vrhovnog zapovjedništva Crvene armije, i šefa vazduhoplovnih snaga Arthura Teddera, u ime Savezničkih ekspedicionih snaga, u prisustvu generala Carla Spaatza i generala Jean de Lattre de Tassigny, kao svjedoka.

I engleska i ruska verzija teksta predaje potpisanih u Berlinu smatraju su autentičnim tekstovima. Izmijenjeni berlinski tekst predaje se razlikovao od uvodnog teksta potpisanog u Reimsu, u kojem se izričito propisuje potpuno razoružanje svih njemačkih vojnih snaga, te predaja oružja lokalnim savezničkim vojnim komandantima.

I reimski i berlinski tekstovi predaje propisali su da snage pod njemačkom kontrolom prestaju sa aktivnim vojnim operacijama u 23:01 sati 8. maja 1945. Međutim, zbog razlike u srednjoevropskim i moskovskim vremenskim zonama, kraj rata se slavi 9. maja u SSSR-u i većini post-sovjetskih zemalja.

Ovim činom službeno je okončan rat u Europi, dok se rat s Japanom nastavio do osmog mjeseca. Ipak, neke njemačke jedinice nastavile su se boriti. Najveća od njih bila je Grupa armija Centar, pod zapovjedništvom feldmaršala Ferdinanda Schörnera, kojeg je Hitler u oporuci imenovao novim vrhovnim zapovjednikom cjelokupne kopnene vojske. Borile su se još i neke njemačke jedinice u Grčkoj, Sloveniji i Francuskoj. Najduže su otpor pružale njemačke jedinice sastavljene od gruzijskih boraca, koje su držale otok Texel u Nizozemskoj. One su svladane tek 20. 5.1945. godine.

Čuvena Staljinova izjava povodom Njemačke kapitulacije glasi:

„Danas, u Reimsu, Nemci su potpisali preliminarni akt o bezuslovnoj predaji. Glavni doprinos, međutim, učinili su sovjetski ljudi, a ne saveznici, stoga kapitulacija mora biti potpisana pred vrhovnom komandom svih zemalja anti-Hitlerove koalicije, a ne samo pred vrhovnom komandom saveznika. Sile. Štaviše, ne slažem se da predaja nije potpisana u Berlinu, koji je bio centar nacističke agresije. Dogovorili smo se sa saveznicima da se Reimsov protokol smatra preliminarnim.“

Dan Zlatnih Ijiljana

9. maj

◆ Odlikovanje Zlatni ljiljan se dodjeljuje:

- ◆ *„pripadnicima oružanih snaga koji su se naročito istakli u oružanom suprotstavljanju agresoru, doprinijeli proširenju slobodnih dijelova Republike, izvršili više slobodnih diela u kojima je došla do izražaja njihova lična hrabrost i požrtvovanje, pri čemu su agresoru naneseni znatni gubici u ljudstvu i materijalnim sredstvima.“*
- ◆ Član 1. „Pravilnika o priznanjima i stimulativnim mjerama u OS RBiH“ od 31. 12. 1994. (Službeni list R BiH, br. 37)

◆ Zlatnim ljiljanom su ukupno odlikovane 1.733 osobe.

Iako je počeo da se dodeljuje leta 1992. godine, izgled samog odlikovanja nije iz prva bio čvrsto definisan, tako da su u toku rata postojale tri verzije odlikovanja, s tim da je definitivna verzija izgleda usvojena 25. novembra 1995. godine. U Federaciji Bosne i Hercegovine se 9. maj slavi kao „Dan Zlatnih ljiljana“, a naziv ovog ordena je poneo i veliki broj ulica u gradovima ovog bosanskohercegovačkog entiteta.

- ◆ Zlatni ljiljan je hiljadugodišnji simbol Bosne, endemični cvijet karakterističan za predjele Bosne (latinski: *Lilium bosniacum*) koji je korišten kao simbol za čistoću, nevinost i ljepotu. Koristili su ga mnogi bosanski heroji tokom duge historije, počevši od plemićkih porodica do kraljevske dinastije Kotromanića. Ljiljan je također bio karakteristika bosanskih avlija i bašti, opjevan najčešće kao zambak. Na nišanima bosanskih šehida se također gravirao ljiljan.

◆ Iako je u početku Zlatni ljiljan bilo najviše ratno priznanje, Predsjedništvo Republike Bosne i Hercegovine 14. aprila 1994. usvojilo je Uredba o odlikovanjima, kojim se kao najviše priznanje isključivo spominje Orden heroja oslobodilačkog rata.

DAN EVROPE/DAN EUROPE

Dan Evrope / Dan Europe obilježava se 9. 5. svake godine. Petog maja ga obilježava Vijeće Europe, a 9. maja EU. Naime, 9. 5. 1950. Robert Schuman (Šuman), tadašnji ministar vanjskih poslova Francuske, predstavio je svoj prijedlog formiranja Evropske zajednice za ugljen i čelik. Taj prijedlog, poznatiji kao "Šumanova deklaracija", smatra se početkom formiranja onoga što je danas poznato kao Evropska Unija.

Danas se deveti maj, uz himnu i zastavu, uzima kao evropski simbol. Vijeće Evropske Unije u Milanu 1985. godine donijeo je odluku kojom se 9. V. svake godine obilježava kao "Dan Evrope".

Dan Evrope je prilika za aktivnosti i festivale koji Evropu približavaju njenim građanima. Za posjetioce su tog dana sve Institucije Evropske Unije otvorene. Slogan pratećih akcija svake godine određuje zemlja koja je u tom periodu predsjedavajuća Evropske Unije.

HVALA NA PAŽNJI!